

Professionsdannelse på HF

Lars Geer Hammershøj

Ph.d. og lektor

DPU, Aarhus Universitet

Professionsrettethed som dannelse

- Det professionsrettede
 - Nyt og gennemgående
 - ”Fagenes anvendelse i relation til videre uddannelse og job” (§ 6)
 - Afgørende for employability
 - Hvad er det og hvordan fremme?
 - Dannelsesproblematik
 - Dannelsespædagogik
- Dannelse på ungdomsuddannelser
 - Almendannelse: Fælles formålsparagraf (§ 1)
 - Dannelsesprofiler: I relation til videre uddannelse og job
 - HHX og HTX: Erhvervsrettede dannelsesperspektiver (§ 3 og 4)
 - STX: Akademisk dannelse (§ 5)
 - HF: Professionsrettede perspektiver (§ 6)
 - EDU: Karakterdannelse og faglig stolthed (Aftale 2018)

Tredje dimension af uddannelse

- **Viden: orientere sig (indhold)**
 - Begrundede antagelser om relationer mellem ting
 - Tilegner viden gennem undervisning (læsning)
- **Evner: være i stand til noget (mål)**
 - Færdigheder, kvalifikationer, kompetencer
 - Udføre handling, løse opgave, håndtere udfordring
 - Udvikler evner gennem læreprocesser
- **Dannelse: måde at forholde sig på ((formål))**
 - Til sig selv, andre og verden
 - Vedrøre indstilling, holdning, attitude, værdier, mindset
 - Ændre forholdelsesmåde gennem dannelsesprocesser
 - Overskridelsesproces: Dannelsesrejse
 - Smagsdannelsesproces: Forbillede

Dannelsesprocessens faser

0. Anledningsfasen

- Fornemmelsen af at gå glip af noget

1. Åbningsfasen

- Tilbageholde et vanligt 'nej' (smagsafgørelse)
- Subjektet åbner sig for verden

2. Overskridelsesfasen

- Verden åbner sig for subjektet (selvoverskridelse)
- Begejstret stemning: Verden opleves som større

3. Erfaringsfasen

- Foruroligende stemning: 'Forpurrer ens forventninger' (Gadamer 1960)
- Gør en erfaring: Ændrer måden at forholde sig på (smagsdannelse)

4. Refleksionsfasen

- Forsøger at sætte ord på erfaringen
- Fortolke i forhold til ens fortælling om en selv (identitet)

Accelererende forandringshastighed

- Arbejdet under forandring i dag
 - Digitalisering og automatisering af arbejdsopgaver
 - 47% af alle eksisterende jobtyper (Frey & Osborne 2013)
 - Alle arbejdsopgaver med data (Brynjolfsson et al. 2017)
 - Det centrale: Humane ressourcer
 - Kreativitet og innovation (det computer ikke kan)
 - Social intelligens: Forstå andre, forhandle, social dømmekraft, ledelse
- Hvad er der brug for at lære og kunne?
 - Brug for at skabe forandring
 - Teknologier muliggør forandring
 - Mennesker skaber forandring
 - Computere kan ikke skabe forandring
 - Forandring ændrer regler og praksis
 - Ingen data og regler “outside the boundary of routine” (Schumpeter 1934)

Dannelse af humane kapaciteter

- Brug for humane kapaciteter i fremtiden
 - Dømmekraft, intuition, vilje, kreativitet og innovation
- Tegn på skift i employability
 - Fokus på personen frem for på eksamensbevis
 - “We hire for the mindset not the skill set” (Mark Weinberg, YE)
 - 78% ‘personality’ mod 39% ‘skill-set’ (Hyper Island 2014)
 - “Du ansættes på det du kan og fyres for den du er”
- Bud: Forstå som dannelsesproblematik
 - Dannelse handler om at udvikle det menneskelige
 - Personlighed, ikke færdigheder og kompetencer
 - Professionsdannelse: Dannelse på arbejdsmarkedet
 - Professionel personlighed
 - Forholde sig professionelt i sit arbejde og sin organisation

Professionsdannelse i dag

- Forholdelsesmåde der skaber forandring
 - Professionel dømmekraft
 - Forholde sig professionelt til nye situationer
 - Ikke følge rutiner og roller, fordi organisationer er dynamiske
 - Kreativitet og innovation
 - Kreativitet: Åben for at tænke anderledes
 - Ikke løse problemer (evne), men skabe nye tanker
 - Innovation: Åben for at gøre tingene anderledes
 - Ikke håndtere udfordringer (kompetence), men skabe nye praksisser
 - Vilje til arbejde
 - Forholde sig til professionen af interesse
 - Brug for medarbejdere der brænder for det de laver
 - Fokus på formålet med arbejdet

Professionsdannelse på HF

- Studieberedthed i forhold til videre studier
 - Vilje til at studere
 - Stræbe efter at forstå mere
 - Studium: 'stræbe efter viden'
 - Kræver: At man forholder sig åbent til viden
 - Overskride den viden man har
 - Forudsætter: At man har gjort erfaringer med viden
 - Har erfaret at orientere sig anderledes
 - Professionel dømmekraft
 - I forhold til fagene
 - Faglig dømmekraft (kunne vurdere)
 - I forhold til interesse
 - Valg af retning, uddannelse og karriere (karrierelæring)
 - I forhold til det at studere
 - Formålet med at være elev (forberede til videre uddannelse og job)

Professionsdannelse på HF

- Studieberedthed i forhold til fremtidigt job
 - Kreativitet og innovation på professionsuddannelser
 - Social innovation: Skabe social værdi
 - Bedre omsorg: Udviklende (pædagogik) og lindrende (sundhed)
 - Bedre sikkerhed: Beskyttende (force) og kvalitetssikrende (natur)
 - Forholde sig professionelt på professionsuddannelser
 - Pædagogik: Fx pædagog
 - At ville yde udviklende omsorg og interessere sig for at rykke barnet
 - Sundhed: Fx fysioterapeut
 - At ville yde omsorgsfuld behandling og fremme velbefindende
 - Force: Fx officer
 - "At ville løse opgaven og tage ansvaret for, at den bliver det"
(Sjøgren 2018)

Dannelsespædagogik

- Kun mennesker kan danne mennesker
 - Forberede til professionsrettede uddannelser
 - Kun undervisere og praktikere kan fremme professionsdannelse
 - Kræver erfaring med professioner eller professionelle issues
- Fremme dannelse
 - Åbne fagets verdener (dannelsesrejse)
 - Overskridelse baseret på stemninger: Foruroligelse og begejstring
 - Etablere stemning: Vise sit engagement og sin begejstring
 - Gøre erfaringer
 - Pærsentere forholdelsesmåder (forbilleder)
 - Præsentere måder at forholder sig på i disse verdener der er efterlignelsesværdige (smagsdannelse)
 - Efterlignelsesværdigt: 'Sådan én vil jeg være'
 - Ændre forholdelsesmåde

Fremme professionsdannelse

- Åbne professionens verdener
 - Projektforløb og virkelighedsnære cases
 - Simulere den professionelle verden
 - Arbejde med relevante og aktuelle problematikker
 - Praktik på arbejdspladser og uddannelser
 - Dannelsesrejse til professionelle verdener
 - Fokus på elevens dannelsesprocesser, fremfor viden, færdigheder og kompetencer
 - Fokus på tegn på elevens professionsdannelsesprocesser
- Præsentere professionelle forholdelsesmåder
 - Præsentere eksemplariske måder at forholde sig professionelt på i arbejdet inden for professionen
 - Drevet af ens interesse og arbejdets og organisationens formål

Professionsdannelse på HF

- Udfordringer for professionsdannelse på HF
 - Åbne professionernes verdener
 - Hvordan sikre at projektforbøb og praktik bliver til dannelsesrejser til professionernes verdener?
 - Sikre at eleverne faktisk får erfaringer af forløb og praktik?
 - Sikre fokus på elevernes dannelsesprocesser frem for på faglige viden, færdigheder og kompetencer
 - Præsentere professionelle forholdelsesmåder
 - Hvordan sikres det at eleverne møder undervisere og andre med professionel erfaring?
 - Hvordan sikres det at undervisere i fagene har stiftet bekendtskab med de uddannelser og det arbejdsmarked, som HF retter sig mod?
 - Skal undervisere i praktik eller deltage i elevernes praktik?
 - Kan tidligere eleverne med relevante uddannelser og professioner komme til skolerne?

LARS GEER HAMMERSHØJ

Dannelse i uddannelsessystemet

HANS REITZELS FORLAG

Hammershøj, L. G. (2019): “Almendannelse og professionsdannelse i undervisningen”

– Artikel på EMU:

- <https://www.emu.dk/stx/paedagogik-og-didaktik/lars-geer-hammershoj-almendannelse-og-professionsdannelse-i>